

Blūmentāli – ievērojami Latvijas farmaceiti XX gadsimta pirmajā pusē

Venta Šidlovska, Sabīne Lauze, Baiba Mauriņa, Dzintra Bernāte

Rīgas Stradiņa universitāte, Zāļu formu tehnoloģijas katedra, Latvija

Ievads. Latvijas teritorijā laikā no pirmās aptiekas atvēršanas Rīgā 1357. gadā līdz XX gadsimta vidum darbojušās vairākas ievērojamas aptiekāru dzimtas, taču vairums no tām – vācu izcelsmes. Latvieši augstākās izglītības lauku gan farmācijā, gan arī citās jomās spējuši iekarot, tikai sākot no XIX gadsimta otrās puses. Blūmentāli ir vieni no retajiem vienas dzimtas pārstāvjiem – farmaceitiem, kuru devums farmācijas attīstībai līdz šim nav pilnībā novērtēts. Viens no sabiedrībā redzamākajiem farmaceitiem Latvijā XX gadsimta pirmajā pusē bija Dāvis Blūmentāls (1871–1937) – Latvijas Sarkanā Krusta direktors, Latvijas Farmaceitu žurnāla izveides iniciators, militārās farmācijas pārstāvis. Gandrīz vienlaicīgi farmācijai sevi veltījis arī Viktors Kārlis Blūmentāls (1875–1932).

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis ir apkopot publicētos un npublicētos avotos pieejamo informāciju par farmaceitiem no Smiltenes, iespējams brālēniem, Dāvi un Viktoru Blūmentāliem, par viņu dzīvi, darbu un ieguldījumu farmācijas attīstībā Latvijā. Darbā izmantota informācija no Smiltenes baznīcas grāmatām, Latvijas Valsts vēstures arhīva materiāli un XX gadsimta laikā izdotie literatūras avoti, no kuriem nozīmīga loma ir informācijai, kas pieejama Latvijas Farmaceitu žurnālā no 1923. līdz 1944. gadam.

Rezultāti. Dāvis un Viktors Blūmentāli dažos XX gadsimta literatūras avotos minēti kā brāļi, taču izpētot tās Smiltenes baznīcas grāmatas, kuras ir saglabājušā no XIX gadsimta otrās puses, izdevies noskaidrot, ka viņi varētu būt pirmās, taču ticamāk otrās pakāpes brālēni. Dāvis Blūmentāls piedzima Smiltenes “Jauneļos” lauksaimnieka Jēkaba Blūmentāla ģimenē. Viņš beidza Rīgas guberņas ģimnāziju un 1895. gadā nokārtoja aptiekāra palīga eksāmenu pie Maskavas universitātes. Lai arī studējis farmāciju Tērbatas universitātē, provizora diplomu Blūmentāls saņēma 1900. gadā Maskavā. Sakot ar 1904. gadu, Dāvis Blūmentāls darbojās atbildīgos amatos Krievijas Sarkanā Krusta organizācijā un piedalījās krievu-japāņu karā, vadīja sanitāro apgādi Balkānu kara un Pirmā pasaules kara laikā. 1920. gadā Blūmentāls atgriezās Latvijā un tika iecelts par Latvijas Sarkanā Krusta direktoru. No 1922. gada līdz 1931. gadam viņš bija Kara sanitārās apgādes komitejas priekšnieks pulkveža dienesta pakāpē. 1923. gadā pēc Blūmentāla ierosinājuma sāka iznākt Latvijas Farmaceitu žurnāls, kurā viņš publicēja 23 rakstus, kas veltīti galvenokārt farmācijas vēsturei un tas ir nenovērtējams ieguldījums Latvijas farmācijas vēstures pētišanā. 1925. gadā Blūmentāls ierosināja un vadīja Baltijas valstu farmaceitu kongresu Rīgā. Bez tam viņš darbojās daudzās sabiedriskās jomās. D. Blūmentāls tika apbalvots ar Triju Zvaigžņu III pakāpes ordeni.

Viktors Kārlis Blūmentāls (1875–1932) piedzimis Lugažu “Sniķeros” pie Valkas Toma Blūmentāla ģimenē. 1898. gadā V. Blūmentāls iestājās Tērbatas universitātē, lai studētu farmāciju. 1900. gadā viņš provizora diplomu saņēma Maskavas universitātē. Darba gaitas viņš uzsāka Pēterburgā, bet pēc tam atvēra savu aptieku Krievijas dienvidos. 1921. gadā V. Blūmentāls atgriezās Latvijā, kur vadīja Smiltenes Sarkanā Krusta aptieku un vēlāk Daugavpils Sarkanā Krusta aptieku.

Secinājumi. Ļoti atšķirīgi pēc rakstura un temperamenta, abi Blūmentāli vienlaicīgi studēja farmāciju, veltīja šai profesijai visu dzīvi un iesaistījās Latvijas Sarkanā Krusta organizācijā. D. Blūmentāla nopelni dažādos avotos minēti ne reizi vien, taču V. Blūmentāla vārds līdz šim bijis nepelnīti aizmirsts.